

בס"ד. שיחת ש"פ שמויני, מבה"ח אייר, ה'תשי"ב.

בלתי מוגה

א. מאמר ד"ה לויתן זה יצרת גו'.

* * *

ב. ידוע החילוק בין יו"ט לשבת¹ — שיו"ט ענינו שמחה, משא"כ שבת, אף שיש בו ענין השמחה², מ"מ, עיקר ענינו הוא תענוג (שלמעלה משמחה), ואילו השמחה היא בהעלם, ומשלימים אותה בעבודה דימות החול.

אמנם, כל זה הוא בנוגע לשבתות כל השנה כולה, משא"כ בשבתות דימי הספירה, כיון שבימות החול ישנם הגבלות בנוגע לענין השמחה³, ובמילא אי-אפשר להשלים השמחה דשבת בימות החול, צ"ל התגלות השמחה בשבת גופא. ולא עוד אלא שהשמחה דשבת צ"ל באופן של הוספה, כדי שגם בימות החול דהספירה (שיש בהם הגבלות בנוגע לשמחה) יומשך ענין השמחה בהעלם עכ"פ.

ובפרט ביום השבת שבהתחלת ימי הספירה, שלהיותו לאחרי ובסמיכות לחג הפסח (יו"ט שענינו שמחה), מודגשת יותר שייכותו לענין השמחה, ובאופן שניתוסף בהשמחה דיו"ט גם מעלת השבת ש"מקדשא וקיימא"⁴ מצ"ע (מבלי הבט על מעמדו ומצבו של האדם אם הוא ראוי לכך אם לאו).

ומעלה נוספת בקביעות שנה זו, שיום השבת הוא בסמיכות האפשרית לאחרון של פסח (שחל ביום חמישי) — שהכניסה ליום השבת היא משמחת אחרון של פסח, ללא הפסק בינתיים, כיון שיום ששי הוא (לא יום חול, אלא) "אסרו חג", שנקרא בירושלמי⁵ בשם "ברי' דמועדא", שפירושו בן המועד⁶, בדוגמת הבן שעם היותו מציאות בפ"ע, ה"ה נמשך ממוח האב והוא ממהות האב (כמדובר לעיל בהמאמר⁷).

(4) ביצה יז, א.

(5) ע"ז פ"א סה"א.

(6) אגור סתרצ"ה — הובא בב"י או"ח

סתצ"ד.

(7) פ"ד (לעיל ס"ע 167).

(1) ראה סה"מ תש"ט ס"ע 130 ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א שם. לקו"ש ח"ד ע' 1090 הערה 31. ועוד.

(2) ראה ספרי בעלותך יו"ד, יו"ד. נתבאר בלקו"ש ח"ג ע' 25. חל"ג ע' 62.

(3) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח סתצ"ג.

ולכן, יש להמשיך עתה בהשמחה דאחרון של פסח, על מנת להמשיכה בימות החול (ימי הספירה) שלאח"ז.
[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמח].

* * *

ג. בפרשת השבוע, "ויהי ביום השמיני", מרומזת השייכות לכ"ק מו"ח אדמו"ר:

ידוע⁸ ששלש רגלים פסח שבועות וסוכות הם כנגד אברהם יצחק ויעקב: "פסח כנגד אברהם, דכתיב⁹ לושי ועשי עוגות, שבועות כנגד יצחק, שתקיעת שופר של מתן-תורה הי' בשופר מאילו של יצחק, וסוכות כנגד יעקב, דכתיב¹⁰ ולמקנהו עשה סוכות"¹¹. ושמייני-עצרת שקשור ובא בהמשך לשבעת ימי הסוכות (שלכן נקרא שמיני) הוא כנגד יוסף שקשור ובא בהמשך ליעקב, כמ"ש¹² "אלה תולדות יעקב יוסף"¹³.

[והמה (אברהם יצחק ויעקב, שבו נכלל גם יוסף) תרין דרועין וגופא, וחנוכה ופורים הם תרין ירכי דקשוט (נצח והוד¹⁴, לבר מגופא¹⁵, שהם כנגד משה ואהרן¹⁶), וכל זה הוא בחי' הגוף, אבל ר"ה הוא בחי' ראש .. והוא כנגד אדם הראשון, ויוהכ"פ (שהוא כנגד נח¹⁷) נק' ג"כ ראש השנה, והוא בחי' נשמה ופנימיות .. ובר"ה בסוד החיצוניות¹⁸].

ועד"ז י"ל בנוגע לפרשת שמיני — כמו שמיני-עצרת — שקשורה עם יוסף. ובזה מרומז הקשר והשייכות לכ"ק מו"ח אדמו"ר ששמו (הראשון) יוסף.

ד. וביאור הענין:

שמיני-עצרת — מלבד היותו בהמשך לשבעת ימי הסוכות, ה"ה גם "רגל בפני עצמו לענין פז"ר קש"ב"¹⁹, ולא עוד אלא שמעלתו גדולה יותר משבעת ימי הסוכות, כמבואר במדרז"ל²⁰ שבשבעת ימי הסוכות

(8) זח"ג רנז, ריש ע"ב. טואו"ח סו"ס תיז.

(9) וירא יח, ו.
— ביחס למשה ס"ג סק"ו (כרך ב ע' קנד).
וש"נ.

(10) וישלח לג, יז.

(11) טור שם.
(12) וישב לז, ב.
(13) ראה זח"א רח, ב. לקו"ש ח"ג ע' 832
וש"נ.

(14) לקו"ת דרושי ר"ה נח, א.

ואילך. וש"נ.

(15) סוכה מח, רע"א. וש"נ.

(16) ראה זו"ח (תיקונים) צג, ד. ועוד.

(17) סוכה נה, ב.

(18) ראה לקו"ת מסעי צ, ג. ובכ"מ.

מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, משא"כ בשמע"צ מקריבים פר אחד כנגד ישראל ("יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך"²¹). ועד"ז יוסף (כנגד שמע"צ) — שמלבד היותו המשך ועיקר ענינו של יעקב, גדלה מעלתו יותר ממעלת יעקב (ושאר האבות והשבטים), כמבואר בדרושי חסידות²² טעם החילוק שבין עבודת האבות והשבטים לעבודת יוסף, שהאבות והשבטים היו רועי צאן, באופן של התבודדות מעניני העולם, שלא יבלבלום לעבודת ה', משא"כ יוסף, שגם בהיותו "מושל בכל ארץ מצרים"²³, ובמעמד ומצב ד"ויבוא הביתה לעשות מלאכתו"²⁴, ה' בתכלית הדביקות באלקות — לפי שיוסף ה' למעלה מהעולם לגמרי, ולכן לא היו עניני העולם מבלבלים אותו מעבודת ה' להיותם באופן של העדר תפיסת מקום כלל (ע"ד ובדוגמת פר אחד דישראל בשמע"צ שלמעלה משייכות לשבעים פרים דאזה"ע שבבעת ימי הסוכות).

ומטעם זה נענש יוסף על עשיית כלי בדרך הטבע כשביקש משר המשקים "ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה גוי"²⁵, משא"כ יעקב שעשה כו"כ פעולות כדי להנצל בדרך הטבע — כיון שיוסף הוא למעלה מהעולם לגמרי, ואין העולם תופס מקום אצלו כלל.

ה. ובדוגמת החילוק שבין יוסף להאבות הוא החילוק שבין כ"ק מו"ח אדמו"ר לרבותינו נשיאינו שלפנ"ז:

הרביים הקודמים חיו ופעלו בעיירות קטנות, כמו: ליאזנא, ליאדי, ליובאוויטש²⁶ — באופן של התבודדות מהעולם.

משא"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר — מתחלת נשיאותו ה' במוסקבא, ואח"כ בפטרבורג (כפי שנקראת אז לענינגראד), ולאח"ז (בצאתו מהמדינה ההיא) בריגא²⁷, ולאח"ז (כבואו למדינה זו) בניו יורק, שאין לך "המונה של עיר" טוב (או גרוע...) יותר מזה, ובכל מקומות אלו היתה עבודתו ע"ד ובדוגמת עבודת יוסף הצדיק בהיותו מושל בכל ארץ מצרים. וכח זה הנחיל הרבי לנו — שבכל מקום שבו נמצאים, אפילו ב"מצרים", ו"מצרים" בכל התוקף ("אין דעם גרעסטן מצרים"), הרי, לא

26 וגם בראסטוב (עיר גדולה) — ה' זה

27 וגם אָטוואָצק (שרד בה במשך זמן)

— אף שאינה עיר גדולה, אינה גם כפר קטן (מקום ממוצע).

21 משלי ה, יז.

22 ראה תו"ח ויחי קב, ב ואילך. ד"ה

ולא זכר תרע"ז, תפר"ח. ועוד.

23 ויגש מה, כו.

24 וישב לט, יא.

25 שם מ, יד.

זו בלבד שלא מתפעלים כלל מהתוקף דמצרים, אלא אדרבה, שעוסקים שם בהפצת התורה.

ו. ענין זה נוגע גם לסדר העבודה:

יכול מישוהו לחשוב שעבודתו צריכה להיות בסדר מסודר: לכל לראש — לחשוב על עצמו, על בני ביתו, ואח"כ על אחרים. ובלשון הכתוב²⁸ "וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל".

והמענה לזה — שהסדר ד"וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל" שייך לעבודת כהן גדול ביה"כ"פ בבית המקדש, משא"כ כשנמצאים במצרים, בזמן הגלות, במעמד ומצב של חושך, אי-אפשר לעשות חשבונות בנוגע לסדרי העבודה, שתחילה תהי' העבודה עם עצמו ובני ביתו ואח"כ עם אחרים, אלא צריכים לעשות כל מה שיכולים תיכף ומיד, ללא סדרים וללא חשבונות.

וכשם שאין לעשות חשבונות בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם הזולת, כמו כן אין לעשות חשבונות בעבודה עם הזולת ע"ד הסדר הרגיל מן הקל אל הכבד, לפעול תחילה בדבר קל, ואח"כ דבר כבד יותר, אלא יש לעשות כל מה שיכולים לעשות, ללא סדר וללא חשבונות.

ולדוגמא: גם כשמדברים עם יהודי שלא יודעים בדיוק מעמדו ומצבו בהנחת תפילין — צריכים לדבר עמו בנוגע ללימוד פרק תניא קודם התפלה!...

— בניקאלייב הי' יהודי משכיל שאהב ללמוד חסידות, והי' נוהג ללמוד לקוטי-תורה בערב שבת, וכשהחשיך היום הי' עושה מה שעושים בלילה של ימות החול...

לכאורה יש מקום לתמיהה: היתכן?! כשאינני יודע מעמדו ומצבו בשמירת שבת — אדבר עמו אודות לימוד תניא?!...

והמענה לזה — שנמצאים אנו בזמן של שריפה רח"ל, ובזמן של שריפה לא עושים חשבונות, ולא מתנהגים ע"פ סדר מסודר, חוטפים ומצילים כל מה שיכולים להציל!

ז. ועוד ועיקר:

נמצאים אנו במעמד ומצב ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"²⁹, "משיח

28) אחרי טז, יז. וראה זהר ח"א צד, 29) ש"ש ב, ט. וראה שהש"ר שם, ח. וראה לקמן סי"ח. וש"נ. סע"ב. ח"ב קפב, סע"ב.

שטייט שוין הינטערן וואַנט", ויתירה מזה — כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁰ — שהקב"ה הצית את כתלי הגלות (דער אויבערשטער האָט אָנגעצונדן די גלות ווענט"), ובמילא צריכה להיות היציאה מן הגלות באופן של בריחה ("אַנטלויפן פון גלות"), כפי שבורחים מפני שריפה, שאז מתגלים כחות הנעלמים שבנפש, ובאופן שפועלים גם על הגוף³¹!

יציאת מצרים היתה באופן של חפזון — "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים"³². ואם ממצרים היו צריכים לצאת בחפזון, מגלות זה האחרון שהוא קשה וארוך הרבה יותר, על אחת כמה וכמה שצריכים לצאת בחפזון. וכיון שצריכים לצאת ולברוח מהגלות בחפזון — אי אפשר לעשות חשבונות, לא בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם הזולת, ולא בנוגע לסדר של קדימה ואיחור בעבודה עם הזולת. יש לברוח מהגלות עם כל מה שיכולים להציל.

וע"י העבודה באופן של חפזון באים להגאולה העתידה, עלי' נאמר³³ "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו".

* * *

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לי שפעם בשבת שלאחרי פסח קרא לו אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וצוה עליו להוציא גמרא מש"ס ווילנא וללמוד מתוכה פרקי אבות³⁴ — מתאים להמנהג ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת³⁵.

— ולהעיר, שכפי הנראה, הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג ללמוד פרקי אבות (לא רק בשבתות שבין פסח לעצרת, אלא גם) בכל שבתות הקיץ³⁶,

[בדרך כלל נהוג אצל חסידים ללמוד פרקי אבות רק בשבתות שבין פסח לעצרת. — (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:) בקוצר רוח היו ממתנים עד לסיום אמירת פרקי אבות, כדי לחזור המאמר חסידות

33 ישע"י נב, יב.
34 תו"מ — רשימת היומן ע' שפא (מש"ק ר"ח אייר, תרצ"ה). וראה גם שיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר דאשתקד ס"ז (תו"מ ח"ג ע' 62).
35 ראה ביאורים לפרקי אבות (קה"ת, תשנ"ו) בתחלתו. וש"נ.
36 ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' קפז. וש"נ.

30 אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).
31 וכהסיפור שאירע בעת השריפה בליובאוויטש, שא' דחק עצמו במקום צר ביותר, שלאח"ז הי' קשה להוציאו משם (ראה סה"מ תרפ"ז ע' קסה. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' ריא. לקו"ש ח"ב ע' 431. ועוד).
32 פ' ראה טז, ג.

בסעודה שלישית... אבל, כאמור, כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' נוהג לומר פרקי אבות בכל שבתות הקיץ],

וכפי שמצינו כמה מאמרי חסידות מהשבתות שלאחרי שבועות ד"ה משה קיבל תורה מסיני, רבי אומר, וכיו"ב.

ובהתאם לכך יש לבאר לימוד והוראה מהתחלת הלימוד דפרקי אבות בשבת זו — "משה קיבל תורה מסיני כו", ובהקדמה לזה: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא", כדלקמן.

ט. במשנת³⁷ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" — יש לימוד והוראה בנוגע לכללות העבודה עם הזולת:

כאשר מדברים עם יהודי אודות הצורך להתעסק עם הזולת, יכול לטעון: למה לי להקדיש את זמני עבור הזולת, הרי מוטב שאנצל את זמני ללימוד התורה. ותוכן המענה הוא — שהעבודה עם הזולת בעוה"ז תביא לו תועלת לעולם הבא.

וביאור הענין:

מהחילוקים שבין עוה"ז לעוה"ב — שעוה"ז הוא "עולם הפוך", ואילו עוה"ב הוא "עולם ברור"³⁸.

וכיון שכן, הרי יתכן שכאן בעוה"ז ("עולם הפוך") נדמה לו שגדלה מעלתו ממעלת זולתו, שלכן עושה חשבונות שההתעסקות עם זולתו אינה כדאית עבורו; ואילו בעוה"ב ("עולם ברור") יתברר להיפך.

אי אפשר לדעת מי גדול ממי. יתכן שהזולת הוא למעלה ממנו.

בנוגע להזולת — הרי לעולם צריכים לדון אותו לכף זכות³⁹, משא"כ בנוגע לעצמו — אינו יכול לסמוך על זה שנראה לו שמצבו כדבעי, שהרי "על כל פשעים תכסה אהבה"⁴⁰, אהבת עצמו, ואמרו חז"ל⁴¹ "אל תאמין בעצמך כו".

ונמצא, שבנוגע לכל אלה שמתעסק עמהם — בודאי יש להם חלק לעוה"ב, ואילו בנוגע לעצמו יכולה להתעורר שאלה כו'.

וכיון שכן, הרי יתכן שכתוצאה מההתעסקות בטובתו של חבירו לקרבו לתומ"צ, יגמול לו חבירו "בעולם הבא", שבזכותו של חבירו יזכה גם הוא (המשפיע) לעולם הבא:

39) ראה אבות פ"א מ"ו.

40) משלי יו"ד, יב.

41) אבות פ"ב מ"ד.

37) מכאן עד סוסי" — ראה לקו"ש ח"א

ע' 262 ואילך.

38) ראה פסחים נ, א. וש"נ.

כאשר יהודי מקרב את חבריו לתומ"צ, נעשה הוא "רבו", שלימדו תורה והביאו לחיי עוה"ב⁴².

ועי"ז יגמול התלמיד לרבו — שבבואו לעוה"ב לא יניח שהוא (התלמיד) יהי בגן עדן, ואילו "רבו" (שלימדו תורה והביאו לחיי העוה"ב) יהי בגיהנם ח"ו!

בבואו לעולם הבא — בודאי יטען: אינני יכול להיות ללא הרבי שלי... כך שבגלל טענותיו, יוציאו את "רבו" מגיהנם וישיבוהו בגן עדן! ויש להוסיף, שבימינו אלה יכול להיות התשלום של חברו באופן שלא צריכים להמתין עד לאחר מאה ועשרים שנה, "בעולם הבא" — שהרי "הנה זה עומד אחר כתלנו", משיח עומד לבוא מיד ("משיח האֶלֶט אָט-אָט ביים קומען"), "אחכה לו בכל יום שיבוא", וגם הזקן (ועאכו"כ הבינוני והצעיר) שבחבורה יזכה לביאת המשיח בימיו, כך שהתועלת שישב לו חברו יכולה להיות גם בעולם הזה ("אויף דער וועלט").

י. וכשמתחילים לעסוק עם הזולת (לאחרי הקדמת ההכרה ש"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא") — צריכים לזכור ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו":

כאשר מתעסקים עם הזולת, צריכים להזהר שלא לחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה"⁴³.

[צריכים לידע שההתעסקות עם הזולת אינה אלא בכחו ובאחריותו של הרבי, "אויפן רבינס פלייצעס", וכאמור לעיל (ס"ה) שכ"ק מו"ח אדמו"ר הנחיל לנו את הכח שגם ב"מצרים" נוכל לעסוק בהפצת התורה והיהדות (בדוגמת עבודתו של יוסף הצדיק), ואין אנו עושים (ואסור לנו לעשות) לבד, "אויף די אייגענע פלייצעס"...]

וזוהו "משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו" — שהעבודה עם הזולת היא בכחו של משה, ש"אוהב ישראל הי"י"⁴⁴, ו"מסרה ליהושע"⁴⁵, ויהושע לזקנים וזקנים לנביאים וכו", עד לרבותינו שבכל דור ודור, אתפשטותא דמשה שבכל דרא ודרא⁴⁶.

(45) ראה עירובין כב, ב ("יהושע אוהב ישראל הי").
(46) ראה תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).

(42) ראה ב"מ לג, א (במשנה).
(43) עקב ח, יז.
(44) מנחות סה, סע"א.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שלש תנועות — דהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן].

* * *

יא. [במהלך ההתוועדות הורה כ"ק אדמו"ר שליט"א לכו"כ שיאמרו "לחיים" כמ"פ, וגם הוא בעצמו לקח הרבה משקה, והמשיך להתוועד עם המסובים כשהוא פונה במיוחד לאנשים פרטיים⁴⁷, מוכיחם, מעוררם ומעודדם להתחזק בעבודתם בדרכי החסידות כו', כל חד וחד לפום שיעורא דילי'. — הבא לקמן הוא "זעיר פה זעיר שם" מהדברים שנאמרו בהמשך ההתוועדות.

בתחילת דבריו אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א שההתוועדות מתארכת והשעה כבר מאוחרת ("ס'איז שוין אַ פערטל נאָך דריי"48), ומתחילים כבר לחשוב מה תאמר ה"בעה"ב'סטע" על האיחור דסעודת שבת... ובמילא, צריכים "אַריינכאַפֿן" לפני שיהי' יותר מדי מאוחר.

בהמשך הדברים עורר כ"ק אדמו"ר שליט"א ותבע שצריכים לצאת מההגבלות, "אַרויסגיין פון זיך", כל אחד לפי ענינו. ולדוגמא:

לא' מהבע"ב אמר, שיפסיק לעשות חשבונות ולהתיירא שמא העניבה או הכובע לא יהיו בדיוק במקומם, והופעתו החיצונית לא תהי' לרוחה של ה"בעה"ב'סטע"...

[כמו כן הורה לכמה אנשים להפוך את כובעיהם, וגם הוא בעצמו הפך כובעו, באמרו, שאף שה"משכילים" (בנקבו בשמותיהם של כמה מהנוכחים בהתוועדות) יכולים לחשוב ולשאול "מה זאת", צריכים לעשות זאת מתוך קבלת'עול...].

לא' הבעה"ב שלבש חליפה קצרה, אמר, שמתפלא לראותו בלבוש כזה ביום הש"ק, ומכאן ולהבא יתחיל ללבוש בש"ק בגד ארוך, כמנהג החסידים⁴⁹, מבלי הבט על לבושיו בימות החול כשהולך לעסקיו, שכן,

אבל עדיין לפני השעה הרביעית, לפני השעה החמישית, וכן הלאה. ופעם א' כששאלו השעה ורצה לענות, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א בבת-שחוק: "ווען וועסטו שוין ניט ענטפערן" (כלומר, מתי יהי' כבר במצב שלמעלה מהגבלות של השעון). — המו"ל. (49) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 53. וש"נ. מכתב ה' ניסן שנה זו "אג"ק ח"ה ע' רצא).

47) לא' אמר, שהדברים שאומר לו עתה ישארו בסוד. וטפח על השולחן והכריז בבת-שחוק: "אַלץ וואָס מ'רעדט דאָ איז אַ סוד"...

48) יש לציין שההתוועדות נתארכה עד 10 דקות לפני השקיעה. — מוזמן לזמן הי' כ"ק אדמו"ר שליט"א פונה לא' הבעה"ב שיאמר לו השעה, וכשהלה הי' אומר השעה המדוייקת, הי' כ"ק אדמו"ר שליט"א מפטיר:

יש לזכור את דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר⁵⁰ שענין הגלות אינו אלא בנוגע להגוף, ולא בנוגע להנשמה!

לא' הבעה"ב שלא הי' מגדל זקנו, אמר, שאכן הצליח לפעול על בני ביתו בדרכי החסידות, אבל על עצמו עדיין לא הצליח לפעול...

והמשיך לדבר אליו ע"ד גודל המעלה דגידול הזקן (לא רק בימי הספירה...) — שקשור עם י"ג תיקוני דיקנא⁵¹, י"ג מדה"ר המרומזים בפסוק⁵² "והוא רחום יכפר גו". ולכן, ע"י גידול הזקן נמשכים כל הענינים במדת הרחמים, ועד להמשכת הרחמים מבחינת "הוא" ("והוא רחום"), לשון נסתר, שמורה על העלם העצמי⁵³.

וסיים: הלא "אישי-מסחר" הנך, ובכן, שמע לעצתי והבטח לי ("זאג מיר צו") שתגדל זקנך, ואז תראה הצלחה בכל הענינים, ותוכל גם להוסיף בהעזר והסיוע למוסדות חינוך וכו'.

יב. כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לדבר אודות "ארויסגיין פון זיך" גם בעניני העבודה בתומ"צ, ולדוגמא:

לא' הבעה"ב, בעל-צדקה, אמר, שגם כשנותן ריבוי צדקה, ועד שנדמה לו שנתן יותר מכפי יכלתו [הוא עשה חשבון שיכול וצריך ליתן צדקה בסכום של שלש ספרות, ובפועל נתן צדקה בסכום של ארבע ספרות...], אין לו להסתפק בכך, ובודאי שלא לעמוד מול ה"ראי", לטפוח על כרסו ולומר "שישו בני מעי"⁵⁴... — אם כי מובן וגם פשוט שגם במצב כזה (שמרגיש מעלתו בנתינת הצדקה) צריך להמשיך בנתינת הצדקה, אלא שביחד עם זה, עליו להשתדל לבטל הרגש דמעלת עצמו, ולידע שככל שעושים יכולים תמיד להוסיף ולעשות יותר.

לא' הרמי"ם בשיבה, אמר, שלפעמים צריך לשכוח שהוא ר"מ בנגלה, וללמוד דא"ח קודם התפלה, ועי"ז ישפיע על התלמידים בנוגע ללימוד התורה ביראת שמים.

לא' הרבנים אמר, שצריך לחזור מאמרי חסידות בבית-הכנסת שלו גם אם הבעלי-בתיים אינם רוצים לשמוע דברי חסידות, ואמר: בשבועות הראשונים אל תספרו להם שהדברים הנאמרים הם דברי חסידות, ואז

52) תהלים עח, לח.

53) ראה סידור (עם דא"ח) לט, ג ואילך. ובכ"מ.

54) לשון חז"ל — ב"מ פג, ב.

50) סה"ש תרפ"ז ע' 169. וש"נ.

51) ראה זח"ג קלא, א ואילך. יהל אור ע' תרכו ואילך. וראה גם מכתבי כ"ז מנ"א וי"ד אלול שנה זו (אג"ק ח"ו ע' רפה ואילך. ע' שמ). ועוד.

ישמעו את הדברים, ולאחרי משך זמן, כשתראו שהדברים מצאו חן בעיניהם, תגלו להם שהדברים שאמרתם הם דברי חסידות, ואז כבר לא יהי' איכפת להם.

— כך נהגו הבחורים בווארשא כשהתחילו להפיץ בין תלמידי הישיבות את קונטרסי החסידות של כ"ק מו"ח אדמו"ר: בתקופה הראשונה היו מפרסמים את מאמרי החסידות ללא "דף-השער", כדי שלא ידעו שזהו מאמר חסידות, ובמילא יעיינו וילמדו בו, בחשבם שזהו קונטרס של דברי-מוסר וכיו"ב, וכשלמדו, מצא חן בעיניהם, ואז אפשר הי' לגלות להם את ה"סוד" — שזהו מאמר חסידות!

דיבר גם לכמה מהבחורים⁵⁵ אודות עניני ההנהגה בדרכי החסידות⁵⁶, והורה על א' שהנהגתו היא באופן שלמעלה מסדר והדרגה, ומצליח בעזה"י. ולא' אמר שלא יסתפק בכך שהוא מתנהג בדרכי החסידות, אלא ישפיע גם על אחרים כו'.

כן אמר לכמה מהבעה"ב שילמדו מהבחורים, באמרו: "אגרא דכלא דוחקא"⁵⁷. לכו ודחקו בין הבחורים...

כן אמר: צריכים להביא גם את הילדים הקטנים, בני שלש שנים, שידחפו בין חסידים...

(והוסיף בבת שחוק): א' החסידים סיפר אודות יהודי שהביא את בנו הקטן לה"סיום" בערב פסח, ושמישהו שאל אותו: וכי הילד מבין, ענה לו: והם — הגדולים — כן מבינים?!...

יג. כ"ק אדמו"ר שליט"א המשיך לתבוע גם מזקני החסידים "אַרויסגיין פון זיך", באמרו:

גם מי שנדמה לו (ואפילו אם כן הוא באמת) שהוא בשלימות, "ער איז שוין אַ פאַרטיקער" — הרי גם "כלים הנגמרים בטהרה צריכין טבילה לקודש"⁵⁸.

והענין בזה:

"כלי" — ר"ת כהנים לויים וישראלים⁵⁹, שכולל כל הסוגים דבנ"י וחילוקי עבודותיהם. וכולם, גם לאחרי שמגיעים לשלימות עבודתם,

השמאלי (ראה קצות השלחן ס"ג ס"ד).
57) ברכות ו, ב.
58) חגיגה כ, ב (במשנה). וראה גם תו"מ ח"ד ע' 255. וש"י.
59) דעת זקנים מבעה"ת חוקת יט, יז.

55) לאחדים מהם הורה להתחיל להתעסק בעניני שידוכים, ובריכם שימצאו שידוך טוב בשנה זו.
56) לאחדים העיר שהלבושים צריכים להיות באופן שהצד הימני יהי' על גבי הצד

בכחינת "כלי הנגמר בטהרה", הרי, ביחס לדרגא נעלית יותר, "קודש", "צריכין טבילה", אותיות הביטל⁶⁰.

וכיון שכן, צריכים כולם לצאת מהמדידות וההגבלות — "ארויסיגין פון זיך".

בהמשך לזה דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א אודות הענין דמסירת נפש, והזכיר את אלה שמסרו נפשם על קידוש השם, באמרו, שידוע⁶¹ שהבית-יוסף הצטער על כך שלא זכה למסור נפשו על קידוש השם, שמזה מובן גודל העילוי שנעשה ע"י מס"נ בפועל.

כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר שיוסיפו לומר "לחיים", וסיפר⁶²:

פעם ביקש כ"ק מו"ח אדמו"ר מאביו כ"ק אדנ"ע לומר חסידות, והשיב לו, שיאמר חסידות בתנאי שהוא (כ"ק מו"ח אדמו"ר) ישתה תחילה כוס י"ש ("א גלאַז אַריק"). מה עשה כ"ק מו"ח אדמו"ר — שתה הכוס י"ש, ואח"כ תחב אצבעו לפיו והקיא המשקה, כדי שיוכל לשמוע המאמר חסידות...

יד. כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר ע"ד הנסיעה לשליחות לעסוק בהפצת היהדות והמעיינות, ותבע מכמה אברכים שיסעו בשליחות.

לא' שאמר שאינו יודע שפת המדינה, אמר: בנוגע לעניני העולם — הנך מסתדר בטוב עם שפת המדינה... כך שאין זו מניעה לנסוע בשליחות.

עורר לא' השד"רים ע"ד גודל המעלה שבעבודתו, באמרו: כשאתם נוסעים בשביל עניני מעמד — נוסע עמכם עצמות ומהות א"ס ב"ה!

וכיון שכן, בודאי אין להתפעל מזה שלפעמים צריכים להשאר ליום הש"ק רחוק מהבית, כי, במה נחשב צער הריחוק מן הבית לגבי גודל המעלה שבהתעסקות בעניני מעמד.

והוסיף: העבודה שלכם אינה רק בנוגע לגשמיות, אלא, לזרוע רוחניות ולקצור גשמיות⁶³.

כשבאים לעיר צריכים להתעניין ולהשתדל בנוגע לעניני יהדות, תורה ומצוותי, תפילין, שבת, וכיו"ב, ולכל לראש — בנוגע לטהרת

60) ראה סידור (עם דא"ח) בכוונת ראה גם תו"מ ח"ב ע' 325.
 61) המקוה בסופו (קנט, סע"ד). ראה סה"ש תש"ג ריש ע' 80. תו"מ
 62) ראה גם לקו"ש חכ"א ע' 176, ח"א ע' 138.
 ובהנסמן שם.

המשפחה, שכן, אפילו הליכה למקוה פעם אחת יכולה להיות ענין שנוגע ללידת הולד (שלא יהי' ולד פגום ח"ו), שזהו"ע שנוגע לדורות.

כן דיבר עם א' העסקנים באה"ק⁶⁴, שעבודתו בעסקנות לטובת המוסדות של כ"ק מו"ח אדמו"ר צריכה להיות מתוך תוקף, ואז יתקבלו דבריו ויפעלו פעולתם.

טו. במהלך ההתוועדות נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכות לכו"כ אנשים בענינים הפרטיים.

לא' שביקש ברכה עבור אחיו שיזכה לצאת מעמק הבכא, באמרו, שרצונו לקבל ברכה כמו שקיבל פלוני בענין זה — ענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: מוכרחני איפוא לא להתפעל ולגלות לכם את האמת — שנתנית ברכה הו"ע שנוגע ותלוי בשורש הנשמה...

בהתוועדות הי' נוכח יהודי שהי' משתתף בתחרויות במשחקי "שאח", שהתחיל להתקרב ליהדות, ואמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאם מקבל על עצמו להמשיך ולהוסיף בעניני יהדות, אזי יברכו שיצליח בהמשחקים, וסיפר:

בנעורו שיחק פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר עם הרה"ח ר' אלחנן דוב⁶⁵, וכשהבחין בהם כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, התערב במשחקם, והציע להם סברות איך להמשיך הילוחם בהמשחק, וביאר תוכן הדברים בעבודת ה'⁶⁶.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א): אצל כ"ק אדנ"ע הי' זה באופן דמלמלה למטה, שמפרטי הענינים בעבודה הרוחנית הבין וידע פרטי הענינים בהמשחק בגשמיות. אצלכם — שיהי' לכל הפחות באופן דמלמטה למעלה, להעלות את עניני העולם ולעשותם כלים לאלקות.

טז. (להגבאי הרה"ת ר' יוחנן גורדון⁶⁷, אמר): זכיתם להיות גבאי בביהכ"נ וביהמ"ד דלויבאוויטש שבליובאוויטש, שאף שנמצא לעת-עתה בניו-יורק, הרי, "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", כדאיתא בגמרא⁶⁸.

66 ראה תו"מ — רשימת היומן ע' קעד. וש"נ.

67 ראה גם אג"ק חי"ב ע' מב. חי"ז ע' קכ. ועוד.

68 מגילה כט, א.

64 כן נתן לו בקבוק י"ש לחלק באה"ק, באמרו, שכדי שיספיק לכולם יוסיף עוד משקה לתוך הבקבוק, באופן ש"קמא קמא בטיל" (ראה ע"ז עג, א ובתוד"ה כי אתא).
65 ראה אודותו — תו"מ ח"ב ע' 186.

וש"נ.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש לעיין בלשון הגמרא, ולאחרי העיון המשיך לדבר בענינים אחרים באחזו את הגמרא בידיו הק', וכשא' החסידים הציע ליקח הגמרא, באמרו "אפשר איז דעם רבי'ן שווער", אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "א' רבי'ן איז תורה ניט שווער".]

יז. [כשנתארך ביותר זמן ההתוועדות, ביקש א' מזקני החסידים לסיים את ההתוועדות לטובת בריאותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וענה לו כ"ק אדמו"ר שליט"א בבת-שחוק: בעת אמירת המאמר עמדתם בקרן זוית, ועתה הנכם באים לומר דעות? ...! וכאן הרצינו פניו הק', והתחיל לדבר ע"ד ענין הנשיאות, באמרו:]

כאשר מתבוננים בגדלותו של כ"ק מו"ח אדמו"ר, ובכך שהשאיר אותנו...

— אינני יודע למה עשה ה' ככה⁶⁹, אבל, כן הוא המצב בפועל, וברור הדבר שאין זה בעל-כרחו, שכן, אצל הרבי לא שייך המושג של "בעל-כרחו". וכשהרבי מסכים על דבר מסויים, ה"ז משום שכן הוא רצונו⁷⁰ —

הרי אין לכם ברירה אחרת, וגם לי אין ברירה אחרת...

ובכל אופן, בנוגע להענינים שקיבלתי על עצמי, שזוהי שליחותי בעלמא דיין, משתדל הנני שיהיו בחסד וברחמים⁷¹...

בהמשך הדברים, כאשר א' החסידים הזכיר את אדמו"ר מהוריי"ץ בתואר "דער רבי נ"ע" — התרעם כ"ק אדמו"ר שליט"א, באמרו (בהתרגשות רבה ובכבי)⁷²:

למה הנכם "משלחים" ("פאַרשיקט") את כ"ק מו"ח אדמו"ר ל"סיביר" ל"סאַלאַווקי" ...! לכן עדן?! — אנחנו צריכים אותו (ואולי גם הוא צריך אותנו) כאן! ...!

גם אם לשם כך צריכים להוציאו מגן עדן, גן עדן התחתון, ואפילו גן עדן העליון — כדאי הדבר, כי, העילוי דג"ע (אפילו ג"ע העליון) אינו אלא הארות וגילויים, משא"כ בעוה"ז — כשאומרים לחיים על משקה און מען פאַרבייסט מיט גשמיות'דיקע מזונות — ישנו עצמות ומהות א"ס ב"ה...

71) ראה גם ספר "ימי בראשית" ע' 387.

72) ראה גם תו"מ ח"א ע' 27 בהערה. וש"נ.

69) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 22. ועוד.

70) ענין זה אמר גם לא' בנוגע לענין פרטי, באמרו: השי"ת יעזור לכם להבין שאצל הרבי לא שייך "בעל כרחו" וכו'.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א — בטפחו באגרופו על השולחן):
אנו צריכים את הרבי — יחד עם כל הרביים — כאן.

* * *

יח. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שלש תנועות —
דהבעש"ט, המגיד ואדמו"ר הזקן, וניגנוהו פעמים רבות. פעם א' הפסיק
בבבא הג' (של אדה"ז) וצוה לכפול בבא זו, באמר:

בבא השלישית, של אדמו"ר הזקן, היא זו שנוגעת לנו ביותר, כי,
אדמו"ר הזקן הי' נשמה חדשה⁷³, שעל ידו נעשית המשכה חדשה
מעצמות ומהות א"ס ב"ה, ועל ידו נמשך גם לדורותיו.

ואח"כ אמר:

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר⁷⁴ אודות משיח: "הנה זה עומד אחר כתלנו
משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים"⁷⁵. (והראה בידו הק' על הכותל,
ואמר:) "אָט שטייט ער הינטערן וואַנט", ומביט עלינו בעד החלון, ותמה
למה אנחנו מעכבים את בואו! ...

יט. [לפני תפלת ערבית צוה כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון
שלש תנועות, ולאחרי תפלת ערבית צוה לנגן עוה"פ. ואח"כ אמר:]
כיון שיוצאים עתה מיו"ט לימות החול — ינגנו "כי בשמחה
תצאו".

[ניגנו "כי בשמחה תצאו", וכ"ק אדמו"ר שליט"א רמז בידו הק'
שירקדו, ורקד על מקומו בשמחה גדולה. ואח"כ אמר:]
"אָ גוטן יו"ט און אַ גוטן תמיד", עד להתוועדות חסידית הבאה.

(74) ראה סה"ש תרצ"ט ע' 316.

(73) סה"ש תש"ו ע' 22. וש"נ.